

Streszczenie rozprawy „Polska rodzina transgraniczna jako środowisko wychowania dziecka w świetle literatury przedmiotu”

Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej 1 maja 2004 roku oraz otwierające się stopniowo rynki pracy poszczególnych krajów dały Polakom możliwość korzystania z nowych praw: swobodnego przemieszczania się nie tylko w celach turystycznych, ale także z zamiarem podjęcia pracy i zamieszkania poza granicami Polski. Sytuacja ta doprowadziła do zmian społecznych i modyfikacji tradycyjnych ról w rodzinach, co zmieniło środowisko wychowawcze i zrodziło nowe problemy.

Mając na względzie istniejące luki badawcze oraz społeczną wagę problemów występujących w rodzinach transgranicznych, za cel rozprawy doktorskiej przyjęto zbadanie i zaprezentowanie uwarunkowań, które tworzą środowisko wychowawcze w takich rodzinach. Badanie ogranicza się do polskich rodzin, w których jeden lub oboje rodzice przebywają za granicą, zaś pozostali członkowie w Polsce.

W pracy przyjęto następujące cele szczegółowe:

1. określenie współczesnego modelu migracji w rodzinach polskich z uwzględnieniem skali oraz głównych przyczyn migracji, szans i zagrożeń dla rodziny w kontekście rozdzielenia przestrzennego, a także konsekwencji tego zjawiska, w wymiarze ekonomicznym, społeczno-kulturowym oraz moralno-religijnym.
2. przedstawienie specyfiki wychowania w polskich rodzinach transgranicznych z uwzględnieniem przeobrażeń kultury środowiska rodzinnego w odniesieniu do więzi i relacji rodzinnych, komunikacji, struktury opieki nad dzieckiem oraz roli i pozycji rodziców.
3. wskazanie obszarów wsparcia rodzin transgranicznych z uwzględnieniem ochrony prawnej oraz wsparcia instytucji lokalnych, edukacyjnych i Kościoła.

Na potrzeby prowadzonych rozważań określono pięć pytań badawczych:

1. Czy i w jakim zakresie środowisko wychowawcze w rodzinach transgranicznych różni się od środowiska wychowawczego w rodzinach bez doświadczenia migracyjnego?
2. Jakie są główne cechy środowiska wychowawczego rodzin transgranicznych?
3. Jakim zmianom ulegają relacje rodzinne w rodzinach transgranicznych?
4. Z jakimi głównymi problemami borykają się rodziny transgraniczne?
5. Na jakie formy wsparcia mogą liczyć członkowie rodzin rozdzielonych przestrzennie w wyniku zagranicznych migracji zarobkowych?

Całość opracowania podzielono na wstęp, cztery rozdziały i zakończenie. Pierwszy rozdział poświęcono sytuacji rodziny wobec rzeczywistości migracyjnej w XXI wieku. Skupiono się głównie na skali i przyczynach migracji, polityce państwa, szansach, zagrożeniach i konsekwencjach migracji dla środowiska rodzinnego. W drugim rozdziale zaprezentowano przemiany rodziny i więzi rodzinnych na skutek migracji jednego lub obojga rodziców. Zagadnienia szczegółowe obejmują zmiany struktury rodziny transgranicznej, modyfikację relacji i form komunikacji w związku z wyjazdami zarobkowymi, relacje rodzinne w kontekście strategii migracyjnych oraz przemiany struktury opieki nad dziećmi. Trzeci rozdział prezentuje swoiste cechy wychowania w rodzinach migracyjnych, przeobrażenia kultury środowiska rodzinnego, role rodziców jako osób znaczących, przemiany relacji wychowawczych oraz powiązania opiekuńczo-wychowawcze rodziny i szkoły. Całość opracowania zamyka rozdział zawierający propozycje integralnego wsparcia rodzin rozdzielonych przestrzennie. Szczegółowe zagadnienia omówione w ostatnim rozdziale dotyczą zapisów w ramach prawnej ochrony rodziny i dziecka, roli i miejsca szkoły i instytucji edukacyjnych współpracujących z rodziną, działań Kościoła w zakresie wsparcia rodzin transgranicznych oraz roli organizacji trzeciego sektora i polityki państwa.

W odniesieniu do rodzin funkcjonujących oddzielnie z powodu zagranicznych migracji zarobkowych jednego lub obojga rodziców, oprócz terminu rodzina transgraniczna używane są następujące: rodzina transnarodowa, rodzina migracyjna oraz rodzina rozdzielona przestrzennie/geograficznie.

Słowa kluczowe: migracje, rodzina, rodzina transnarodowa / migracyjna / transgraniczna, wychowanie

24.06.2022 *Monika Walczewska*